

Гаркуша Аліна Григорівна,
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
к.ю.н., доцент, майор поліції
Шишкіна Ксенія Олегівна,
курсант факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування навчальної групи ДР-742
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАНОВИЩА ДІЗНАВАЧА ТА ЗДІЙСНЕННЯ НИМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Проведення дізнання у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки є відносно новим явищем у національному кримінальному процесі. Цим пояснюється наявність певної кількості проблемних моментів під час реалізації повноважень дізнавача в Україні. Тому, на нашу думку, актуальним є вивчення зарубіжного досвіду щодо проведення дізнання та закріплення статусу дізнавача у кримінальному процесуальному законодавстві інших країн.

Дослідженням та вивченням поставленого проблемного питання займався цілий ряд науковців, серед яких особливо можна виділити наукову діяльність таких вчених як: Авер'янова Т.В., Бичкова С.Ф., Вінберг А.І., Гончаренко В.Г., Коруховий Ю.Г., Клименко Н.І., Малаховська Н.Т., Росинська О.Р., Шляхов О.Р. та інші.

Для проведення такого аналізу ми звернулися до Кримінального процесуального кодексу Республіки Казахстан. Законодавством цієї держави також передбачене проведення досудового розслідування кримінальних проступків у формі дізнання, проте воно містить деякі відмінності, в порівнянні з українським.

Для початку потрібно з'ясувати поняття дізнання в кримінальному процесуальному законодавстві Республіки Казахстан. Під дізнанням тут

розуміється одна із форм попереднього розслідування кримінальних правопорушень, віднесених Кримінальним кодексом Республіки Казахстан до кримінальних проступків.

У ч.3 ст.10 КК Республіки Казахстан зазначено: «Кримінальним проступком визнається вчинене винне діяння (дія або бездіяльність), що не представляє великої суспільної небезпеки, яке завдало незначної шкоди або створило загрозу заподіяння шкоди особистості, організації, суспільству або державі, та за вчинення якого передбачене покарання у вигляді штрафу, виправних робіт, залучення до громадських робіт, арешту, видворення за межі Республіки Казахстан іноземця або особи без громадянства» [1]. На відміну від визначення, що надане у ч.3 ст.10 КК Республіки Казахстан, національне тлумачення поняття «кримінальний проступок», зазначене у ч.2 ст.12 КК України не має вказівок щодо суспільної небезпечності такого діяння та завданої ним шкоди.

Поняття «дознавач» також по-різному тлумачиться в межах кримінально-процесуального законодавства України та Республіки Казахстан. Так, ч.1 ст.63 КПК Республіки Казахстан визначає: «Дознавач – це посадова особа, уповноважена на здійснення досудового розслідування справи в межах своєї компетенції» [2]. В той же час, поняття «дознавач», що надане українським законодавцем у п.4-1 ч.1 ст.3 КПК України більш ширше розкриває коло осіб, уповноважених на здійснення дізнання та містить пряму вказівку щодо видів кримінальних правопорушень, які віднесені до підслідності дознавача.

Порівнюючи повноваження дознавача під час досудового розслідування кримінальних проступків в Україні та Республіці Казахстан є можливим виділити деякі відмінності. Стаття 63 Кримінального процесуального кодексу Казахстану виділяє наступні повноваження дознавача:

- дознавач має право своєю постановою прийняти до розгляду кримінальне провадження та здійснювати досудове розслідування по ньому в формах, визначених КПК Республіки Казахстан, самостійно приймати рішення про проведення слідчих та інших процесуальних дій, за виключенням випадків, коли законодавством передбачене їх затвердження або погодження начальником

органу дізнання чи передбачене погодження з прокурором, отримання санкції суду, слідчого судді або рішення суду;

- при розгляді справ, по яким проводиться попереднє слідство дізнавач уповноважений за дорученням начальника органу дізнання проводити невідкладні слідчі дії, про що не пізніше двадцяти чотирьох годин повинен повідомити прокурора та орган попереднього слідства;

- дізнавач зобов'язаний виконувати доручення суду, прокурора, органу попереднього слідства та органу дізнання про проведення окремих слідчих дій, вжиття заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь в кримінальному процесі;

- в цілях забезпечення виконання вироку в частині цивільного позову, інших майнових стягнень, або можливої конфіскації майна дізнавач зобов'язаний вжити заходів для встановлення майна підозрюваного, або осіб, які несуть за законом матеріальну відповідальність за їх дії [2].

Повноваження дізнавача в кримінальному процесі Республіки Казахстан відображають його процесуальне становище під час проведення досудового розслідування кримінальних проступків.

Здійснюючи дане порівняльне дослідження важливим є розглянути форми дізнання, що існують в Республіці. Тут виокремлюють дві форми дізнання: 1) дізнання по справам, в яких обов'язкове проведення попереднього слідства; 2) дізнання по справам, при розгляді яких попереднє слідство не є обов'язковим.

Перша форма передбачає збір та фіксацію слідів злочину. Вона починається уповноваженими особами органу дізнання та складається із проведення невідкладних слідчих дій, направлених на формування доказової бази. В даному випадку проводяться наступні невідкладні слідчі дії: огляд, обшук, виїмка, затримання та допит підозрюваного, освідчування, допит потерпілих та свідків. Ця форма передбачає надання дізнавачу 10-денного терміну на проведення вищезазначених дій, після чого усі зібрані матеріали передаються слідчому. Після передачі кримінального провадження слідчому орган дізнання має право проводити лише слідчі та розшукові дії, за дорученням слідчого. У ситуації, коли

суб'єкт злочину не встановлений, органи дізнання здійснюють оперативно-розшукові заходи, про результати яких повідомляють слідчого.

Друга форма дізнання являє собою розслідування кримінального провадження в повному об'ємі та завершається складенням обвинувального акту або закриттям кримінального провадження. Вона відрізняється від першої більш тривалим строком розслідування, який становить 1 місяць, а також, виключає необхідність передачі матеріалів кримінального провадження слідчому.

Розглянувши кримінально-процесуальне законодавство Республіки Казахстан, в частині проведення дізнання, можна виокремити той факт, що тут органи дізнання є уповноваженими на проведення оперативно-розшукових заходів. В той же час в Україні така можливість відсутня, адже проведення оперативно-розшукових заходів в національному кримінально-процесуальному законодавстві покладається на оперативні підрозділи. Так, у статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначені підрозділи, уповноважені на здійснення оперативно-розшукової діяльності, до яких належать оперативні підрозділи зазначених у даній нормі органів. Також, у ч.2 ст.5 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено: «Проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється» [3]. Тобто, це остаточно виключає можливість проведення оперативно-розшукової діяльності підрозділами дізнання.

Дослідивши поставлене проблемне питання, було визначено, що процесуальне становище дізнавачів у кримінальному процесуальному законодавстві України та Республіки Казахстан має як схожі, так і відмінні риси. Подібні ознаки простежувалися під час розкриття понять: «дізнавач», «дізнання» тощо; визначення повноважень та процесуального статусу дізнавача у кримінальному процесі обох країн. Відмінні риси ми могли спостерігати під час ознайомлення з формами дізнання у Республіці Казахстан. При цьому доречним є зазначити про встановлення факту можливості здійснення оперативно-

розшукових заходів органами дізнання Республіки Казахстан, в той час, як національні дізнавачі не є уповноваженими на таку діяльність.

Бібліографічні посилання:

1. Кримінальний кодекс Республіки Казахстан від 03.07.2014 р. № 226-V. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252#pos=5;-106 (дата звернення: 02.02.2021р.).
2. Кримінальний процесуальний кодекс Республіки Казахстан від 04.07.2014 р. № 231-V. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575852#pos=4;-106 (дата звернення: 03.02.2021р.).
3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text> (дата звернення: 03.02.2021р.).

Главацький Антон Ігоревич,
студент юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
науковий керівник: **Шиян Анатолій Григорович,**
старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЩО ПРО ПРОВАДЖЕННЯ ДІЗНАННЯ В УКРАЇНІ

З 1-го липня 2020 року відповідні правоохоронні органи України почали здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків.

Відповідно до статті 12 Кримінального кодексу України кримінальним проступком є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі [1].